III МІЖНАРОДНА НАУКОВА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ АГРАРНОЇ НАУКИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

III INTERNATIONAL SCIENTIFIC INTERNET CONFERENCE

TRENDS AND CHALLENGES OF MODERN AGRICULTURAL SCIENCE: THEORY AND PRACTICE

м. Київ, 2021

УДК 633.88 (чорн.) (1-15) (292.485)

СТАН ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ЧОРНУШКИ ПОСІВНОЇ В УКРАЇНІ

Вітровчак Л.А., аспірант
E-mail: linda_1996@ukr.net
Подільський державний аграрно-технічний університет

Попит населення на медичні засоби рослинного походження має тенденцію до постійного зростання, тому відповідно підвищується потреба в отриманні лікарської рослинної сировини [1]. Нажаль, лікарські рослини сьогодні займають незначні площі. Причинами такої ситуації є недосконалі технології вирощування та незначний ринок збуту в Україні. Крім того, лікарська рослина сировина має відповідати фармакопейним статтям, тому слід дотримуватись таких технологій, які б сприяли отриманню екологічно чистої (органічної) сировини. При вирощуванні лікарських рослин слід чітко дотримуватись: строків, способів сівби, глибини загортання насіння, обробітків ґрунту, системи удобрення (перевагу необхідно надавати органічним добривам, внесеним під основний обробіток ґрунту), біологічних заходів боротьби з шкідниками та хворобами.

Застосування хімічних засобів слід звести до мінімуму, натомість впроваджувати біологічно активні препарати, які сприятимуть стійкості рослин до несприятливих впливів оточуючого середовища [2].

Чорнушка посівна (nigella sativa) – є однією із поширених і відомих культур світового землеробства. Рослина має ряд цілющих властивостей: сечогінні, жовчогінні, молокогінні (для матерів годувальниць), послаблюючі та ін. Препарати чорнушки посівної сприяють розширенню судин і покращують серцеву діяльність [3]. Рослина має протипухлинну дію, про що свідчать народні рецептури.

Лікарською сировиною чорнушки посівної є насіння, в якому містяться: ефірна олія, глікозиди, сапоніни, гіркі речовини, алкалоїд нікелін, вітаміни, мінеральні солі та ін. Вміст жирної (напіввисихаючої) олії становить 30-40%. За антибактеріальною активністю олію чорнушки ставлять в один ряд з антибіотиками (ампіцилін, тетрациклін, клотрімоксазол і гентаміцин). Таким чином, є доцільність детального вивчення біологічних особливостей, формування продуктивності росту і розвитку рослин залежно від технологічних факторів в різних ґрунтово-кліматичних умовах України. Умови Західного Лісостепу придатні для вирощування цієї культури, так як відомі певні дослідження в цьому регіоні [4], проте впродовж останнього десятиріччя спостерігається зміна погодно-кліматичних умов (агрометеорологи стверджують про глобальне потепління), тому в умовах перерозподілу опадів і теплового режиму стають актуальними питання вивчення багатьох як технологічних так і біологічних факторів впливу на формування продуктивності рослин чорнушки.

Дослідження Макрушина М.М., Астафьєвої В.Є., Майорової Т.Ю. побудовані на вивченні особливостей онтогенезу, фенологічних фаз і тривалості міжфазних періодів чорнушки посівної в умовах Криму [5]. Уляніч О.І. вивчала питаннями технології вирощування пряноароматичних культур, в т.ч. і чорнушки посівної [6].

Завдання наших досліджень полягало у виявленні впливу розміщення рослин на одиниці площі, строків сівби та рістстимулюючих препаратів на урожайність насіння чорнушки посівної.

Дослідження впливу строків сівби на урожайність насіння чорнушки посівної показали, що це той вирішальний фактор, який визначає долю майбутнього урожаю. Сівбу чорнушки ми здійснювали сівалкою точного висіву Horsh Pronto 6 DC, але навіть така техніка не здатна прорахувати достеменно кількість отриманих сходів. Слід відмітити, що за своїм габітусом рослини різних строків сівби істотно відрізнялись. Рослини першого строку (перша декада квітня) мали в середньому максимальну висоту 60,3 см і до 9,4 гілок всіх порядків. Наступні два строки проводились у третю декаду квітня та першу декаду травня. Найбільшу урожайність насіння чорнушки посівної забезпечив перший строк сівби, показник становив 1,4 т/га, що перевищує другий строк на 0,4, а третій – на 0,7 т/га. Урожайність першого строку сівби сформувалась за рахунок більшої кількості рослин на одиниці площі та кращих біометричних показників (кількості гілок, листянок і насіння).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Климчук О.В. Поліщук І.С., Мазур В.А. Лікарські рослини. Технологія вирощування. Навчальне видання – Вінниця: ФОП Рогальська І.О., 2012. 186 с.

2. Хоміна В.Я., Каленчук Я.В. Вплив екологічно безпечних препаратів на біометричні показники рослин розторопші плямистої (Silybum marianum L.): *зб. наук. праць ПДАТУ до VI наково-практичної конференції «Сучасні проблеми збалансованого природокористування»*. Кам'янець-Подільський, 2011. С.242-244 (спец. випуск).

3. Жарінов В., Остапенко А. Вирощування лікарських, ефіроолійних, пряносмакових рослин. Київ: «Вища школа»,1994. 230 с.

4. Хоміна В.Я., Строяновський В.С. Агробіологічні особливості та технології вирощування лікарських і ефіроолійних культур. Монографія. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2017. 322 с.

5. Макрушин Н.М., Астафьева В. Е., Майорова Т. Ю. Динамика урожайности семян чернушки посевной и подорожника блошного. Сімферополь, 2007. Вип.1 04. С.195-199. (Наук. праці ПФ «КАТУ» НАУ: с.-г. науки).

6. Ульянич О.І. Науково-теоретичне обґрунтування технології вирощування зелених і пряноароматичних рослин в Лісостепу України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. с.-г. наук: 06.01.06 – «овочівництво». Національний університет біоресурсів і природокористування України. К., 2010. 40 с.